

Nr 35

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m., jämte i anledning av propositionen väckt motion.

I en den 20 mars 1964 dagtecknad proposition, nr 130, vilken hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning,

dels ock medge, att riksbanken för tiden den 1 juli 1964 — den 30 juni 1965 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att före utgången av denna tid återuppta inlösningen av bankens sedlar om förhållandena ger anledning till detta.

Berörda lagförslag är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning

Härigenom förordnas, att under tiden den 1 juli 1964 — den 30 juni 1965 skola, i stället för vad i 9 § och 11 § första stycket lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank finnes stadgat, följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.¹

1 §.

Riksbanken må utgiva sedlar till ett belopp av högst niotusentvåhundra miljoner kronor.

¹ Jfr SFS 1963:188.

2 §.

Därest så med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt, må Konungen, under tid då riksdagen ej håller session, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd med fullmäktige i riksgäldskontoret medgiva riksbanken att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst sjuhundra miljoner kronor. Dylikt av Konungen lämnat medgivande skall, därest detsamma icke godkännes av riksdagen inom tjugo dagar från början av nästföljande session, efter utgången av nämnda tid upphöra att gälla.

3 §.

Som riksbankens metalliska kassa skall räknas allt riksbanken tillhörigt guldmynt och omyntat guld.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås att särskilda bestämmelser om undantag från riksbankslagens föreskrifter beträffande riksbankens sedelutgivningsrätt skall gälla även för tiden den 1 juli 1964 — den 30 juni 1965. Därvid föreslås, att maximibeloppet för sedelutgivningsrätten höjs från 8 400 till 9 200 miljoner kronor.

Vidare föreslås att riksbanken under samma tid får fortsatt befrielse från skyldigheten att vid anfordran inlösa bankens sedlar med guld.

Beträffande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottet har hänvisats den i anledning av propositionen väckta motionen I: 791 av herr *Akerlund*, vari hemställts, att riksdagen måtte bifalla propositionen, dock med den ändringen att riksbanken må utgiva sedlar till ett belopp av högst nio tusen miljoner kronor.

Beträffande motiveringen för sistnämnda hemställan hänvisas till motionen.

Utskottet. Riksbankens rätt att utgiva sedlar regleras alltsedan 1939 genom provisorisk lagstiftning i stället för genom riksbankslagens motsvarande stadganden. Den nu gällande lagen den 31 maj 1963 med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning har liksom den föregående lagstiftningen på området tillkommit som ett provisorium i avvaktan på en definitiv reglering av sedelutgivningsrätten.

Frågan om utformningen av en sådan definitiv reglering har länge varit föremål för överväganden. Tillkallade sakkunniga framlade år 1955 ett betänkande i ämnet (SOU 1955: 43), vari bl. a. föreslogs att sedeltäckningsbestämmelserna i nuvarande riksbankslag skulle upphävas utan att ersättas av motsvarande bestämmelser. Ställningstagandet till de framlagda förslagen uppsköts emellertid med hänsyn till att en allmän överarbetning av riksbankslagen påbörjats inom riksbanken. Detta arbete har ännu inte slutförts; såsom motiv för uppskovet har från riksbankens sida

hänvisats bl. a. till de svårigheter som anpassningen till internationella förhållanden skapar. Sedan riksdagen senast behandlade frågan om sedelutgivningen har Kungl. Maj:t förordnat att det ovannämnda betänkandet av år 1955 skall läggas till handlingarna. Vidare har för att verkställa en allmän översyn av gällande myntlagstiftning och därmed sammanhängande frågor tillkallats sakkunniga, som enligt sina direktiv är oförhindrade att behandla bl. a. frågan om guldmyntfoten, i vad denna berörs av en ny myntlagstiftning. I författningsutredningens förslag till ny regeringsform, vars remissbehandling nyligen avslutats, har icke upptagits någon motsvarighet till nuvarande grundlagsstadgande om skyldighet för riksbanken att inlösa sedlar med guld. Departementschefen uttalar i den nu föreliggande propositionen, att det enligt hans mening närmast bör ankomma på riksbanken att vid lämpligt tillfälle ta initiativ till en mera permanent lagstiftning om sedelutgivningsrätten.

Sistnämnda uttalande ansluter sig till den ståndpunkt som utskottet redan tidigare deklarerat i denna fråga. I sina årliga utlåtanden i förevarande ämne har utskottet flerfaldiga gånger framhållit, att det är betydelsefullt att sedelutgivningsrätten blir permanent reglerad. Utskottet anser sig nu böra ånyo understryka angelägenheten härav; utskottet förutsätter således att riksbanksfullmäktige alltfort är inriktade på att utan onödigt dröjsmål framlägga förslag till revision av riksbankslagen. I rådande läge finner utskottet en förlängning av den provisoriska lagstiftningen om sedelutgivningsrätten motiverad och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag härom.

Den i propositionen föreslagna höjningen av maximibeloppet för sedelutgivningen från nuvarande 8 400 miljoner kronor till 9 200 miljoner kronor har av riksbanksfullmäktige ansetts erforderlig med hänsyn till den förväntade ökningen av sedelomloppet och till behovet att även fortsättningsvis hålla en tillräcklig reserv för en ytterligare ökning därest betalnings- och kassahållningsvanor skulle ändras. I motionen I: 791 föreslås att höjningen av maximibeloppet skall begränsas från 800 till 600 miljoner kronor i syfte att en stramare penningpolitik härigenom skall framtvingas. Utskottet vill framhålla att förändringarna i den utelöpande sedelmängden är en följd av den allmänna omsättningens krav och icke kan anses spela den roll i penningpolitiskt hänseende som motionären tillskriver dem. Utskottet finner den föreslagna höjningen av sedelutgivningens maximibelopp lämpligt avvägd och tillstyrker därför bifall till propositionen även i denna del.

Då utskottet ej heller i övrigt har någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

1. med avslag å motionen I: 791 antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning;

2. medgiva, att riksbanken må för tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att före utgången av denna tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar om förhållandena ger anledning till detta.

Stockholm den 5 maj 1964

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Gustaf Henry Hansson, Palm, Nils Theodor Larsson*, Augustsson, Rönnberg, Stefanson* och Åkerlund*;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Berglund*, fru Renström-Ingenäs*, herrar Hagnell, Haglund, Jonsson, Börjesson i Falköping och Fridolfsson.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Åkerlund*, som ansett att utskottets yttrande fr. o. m. det avsnitt å s. 3 som börjar med orden »Den i propositionen» samt punkten 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»Riksbanksfullmäktiges i propositionen upptagna förslag om en med 800 miljoner kronor förhöjd sedelutgivningsrätt och härför förutsedda förvärv av huvudsakligen inhemska värdepapper inger emellertid med hänsyn till stabiliteten i den inhemska ekonomien betänkligheter i nuvarande läge. Sedelutgivningsrätten torde därför inte böra höjas med ett större belopp än i föl, d. v. s. med 600 miljoner kronor.

Behovet av försiktighet i den penningsskapande sedelutgivningen understrykes av att internationella hänsyn torde behöva tagas. Såsom i olika sammanhang framkommit, har frågan om ökad frihet för kapitalrörelser aktualiserats exempelvis genom Nordiska rådets av Sveriges representanter stödda rekommendation om liberalisering av kapitalrörelserna i Norden. Även vid en liberalisering i ett vidare sammanhang kan övergången väntas medföra temporära anspråk på de internationellt likvida betalningsmedlen, särskilt guld tillgångarna. Av den anledningen behöver den inhemska likviditeten hållas stram, för att uppkommande påfrestningar på den internationella kronkursen skall kunna mötas. Endast genom en resolut restriktiv

penningpolitik skapas förutsättningar för att framgångsrikt kunna genomföra övergången till friare kapitalrörelser med bibehållande av kronans yttre värde på kort såväl som på lång sikt.

Då utskottet i övrigt icke har någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

1. med bifall till motionen I: 791 antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, dock med följande lydelse av

1 §.

Riksbanken må utgiva sedlar till ett belopp av högst nio-tusen miljoner kronor.»